

Módszertani útmutató az Egészséges utcák program pályázati felhíváshoz

TOP_Plusz – 4.1.1 – 23 – Egészséges utcák program

MÓDSZERTANI ÚTMUTATÓ AZ *EGÉSZSÉGES UTCÁK PROGRAM* PÁLYÁZATI FELHÍVÁSÁHOZ

TOP_Plusz-4.1.1-23

Healthy
Streets®

Budapest
2023 november

*A módszertani útmutatót összeállította a
Főpolgármesteri Hivatal Várostervezési Főosztálya*

Tartalom

Bevezetés.....	5
1. EGÉSZSÉGES UTCÁK PROGRAM BEMUTATÁSA.....	6
1.1. AZ EGÉSZSÉGES UTCÁK MÓDSZERTAN - [Járókelő (2019)]	6
1.2. HOGYAN FEJLESSZÜK AZ UTCÁINKAT?	6
• HASZNÁLJUK A KÖZTEREKET MÁSKÉPP.....	7
• CSÖKKENTSÜK A FORGALOM SEBESSÉGÉT	7
• CSÖKKENTSÜK A FORGALOM NAGYSÁGÁT	7
• RENDEZETTEBB UTCÁKAT.....	7
• TÖBB NÖVÉNYT	7
• KEZELJÜK AZ ELHANYAGOLT TEREKET	7
• NÉZZENEK AZ UTCÁRA AZ ÉPÜLETEK.....	8
• TÁMOGASSUK A KÖZÖSSÉGI TULAJDONLÁST	8
• TARTSUK TISZTÁN AZ UTCÁKAT.....	8
1.3. HEALTHY STREET DESIGN CHECK - AZ EGÉSZSÉGES UTCÁK ESZKÖZ HASZNÁLATA.....	9
• HOL ALKALMAZHATÓ?	9
• MIKOR ÉRDEMES HASZNÁLNI?.....	9
• HOGYAN KELL AZ ÉRTÉKELÉST ELVÉGEZNI?	9
• MIRE VAN SZÜKSÉG AZ ÉRTÉKELÉSHEZ?	10
• MIT JELENT AZ EREDMÉNY?	10
• HOGYAN ÉRTELMEZZE AZ EREDMÉNYEKET?.....	11
2. AZ EGÉSZSÉGES UTCÁK PROGRAM KIÍRÁSÁNAK FONTOSABB ELEMEI	13
2.1. ALAPADATOK.....	13
2.2. FOLYAMATA.....	14
2.3. ÜTEMEZÉSE.....	15
2.4. AZ EGYES ÜTEMEKHEZ BENYÚJTANDÓ TARTALMAK:	16
2.4.1. I. ÖSSZEVONT TERVZSÚRI_MEGALAPOZÓ DOKUMENTUM: <i>EUP kiírás 2.3. pontja alapján</i> 16	
2.4.2. TÁMOGATÁSI KÉRELEM:	19
2.4.3. NYERTES PROJEKT_II. ÖSSZEVONT TERVZSÚRI:	20
2.4.4. I. MÉRFÖLDKŐ: Engedélyes tervek benyújtása.....	20
2.4.5. II. MÉRFÖLDKŐ: Kiviteli tervek benyújtása	20
2.4.6. III. MÉRFÖLDKŐ_PROJEKTTÁRÁS: A projekt zárására a megkezdéstől számítva 48 hónap áll rendelkezésre.	20
2.5. ÉRTÉKELÉSI SZEMPONTRENDSZER, PONTOZÁS.....	21

2.5.1. TÁMOGATHATÓ ÉS NEM TÁMOGATHATÓ TEVÉKENYSÉGEK: (EUP kiírás 2.1. és 6.1. pontjai)	21
3. PROJEKT KIDOLGOZÁSÁNAK SZAKMAI SZEMPONTJAI	22
3.1. MEGFELELŐ UTCASZAKASZ KIVÁLASZTÁSA	22
3.2. MEGFELELŐ ESZKÖZÖK KIVÁLASZTÁSA	22
3.3. TÁRSADALMASÍTÁS	23
3.4. FENNTARTHATÓSÁG, ENERGIAHATÉKONYSÁG	25
4. MINTAPROJEKT BEMUTATÁSA	26
4.1. VI. KERÜLETI CSENGERY UTCA	26
IRODALOMJEGYZÉK	37

Bevezetés

„Az Egészséges utcák program arról szól, milyen az utcán lenni. Függetlenül attól, hogy az ember ott lakik, vagy csak látogatóban jár arra, egy üzlet tulajdonosa, éppen csak arra sétál vagy biciklizik, szinte mindig lehet találni valami javítanivalót az utca hangulatán, hasznosításán. Miközben lehetetlen általánosságban beszélni arról, hogy hol mit érdemes tenni, az útmutató segítségével azonosíthatja a problémákat és azok lehetséges megoldásait is.

Fontos észben tartani, hogy ahogy minden városban, úgy Budapesten is nagyon sokféle út, utca található, gyorsforgalmi utaktól kezdve, forgalmas főutakon át lakóövezeti utcákig és földutakig. Az útmutató kérdések sorozatával segít megmutatni mindazokat a tényezőket, amelyek befolyásolják egy utca általános minőségét. Az utcák típusa, azok jelenlegi és jövőbeli használata mindig kerüljön megfontolásra, amikor a következő fejezetekben szereplő kérdésekre keressük a választ.” (Egészséges Utcák, Járókelő)

„A Transport for London Egészséges utcák (2017) címmel megjelent útmutatójában Lucy Saunders egészségügyi szakértő és urbanista az egészséges városi utcák 10 kritériumát összegzi. A kritériumok középpontjában a városi ember egészsége áll, a mutatók az utca térhasználati, térelméleti és térmenedzsment kérdéseire egyaránt kitérnek, de elsősorban a közlekedés felől közelítenek. Saunders azt a városi utcát, közteret tartja jó helynek, ahol mindent megtesznek annak érdekében, hogy a „kerékpáros” és a „gyalogos” jól érezze magát, célja, hogy maximalizálja az utcán gyalogosan eltöltött időt.” (Szerdahelyi-Németh Klára, Doktori értekezés, 2022.) „A 10 egészséges utcát leíró indikátor emberi tapasztalatok köré épül, amely hatékony módszer annak felmérésére, hogy az adott hely mennyiben felel meg a biztonságos, tiszta, pihentető és megnyerő környezet iránti igénynek.” (Saunders, 2020, p. 20) (6. táblázat)

Sokaknak kell együtt dolgozniuk azért, hogy az utcáinkat egészségessé tegyék. Egy utca jellemzőire hatással van a város önkormányzata, a közlekedésszervező cégek, az egyes kerületek, a rendőrség, az ingatlanfejlesztők és -tulajdonosok, de az ott található vállalkozások és helyi közösségek is. Ez az útmutató azért készült, hogy megismertesse az utcákat alakító fontos tényezőket, és hogy segítsen annak átgondolásában, hogyan javíthatna akár ön vagy közössége is az utcájuk jellemző adottságain.

Nem használható ugyanakkor tervezési segédletként, és arra sem alkalmas, hogy egy utcát az Egészséges utcák jellemzői alapján minősítsen.

1. ábra: A 10 db Egészséges utca indikátor

1. EGÉSZSÉGES UTCÁK PROGRAM BEMUTATÁSA

1.1. AZ EGÉSZSÉGES UTCÁK MÓDSZERTAN - [Járókelő (2019)]

Legyen minden utca egészséges! A megközelítés lényege, hogy minden városi közterület- és közlekedésfejlesztést egy általánosabb célrendszer alá rendel, amelynek célja az emberek egészségi állapotának és életminőségének javítása. A koncepció 2011-es kidolgozását követően, 2014-ben a Transport for London, a brit főváros közlekedésszervező hatósága alkalmazta elsőként a hétköznapiakban is az Egészséges utcák megközelítést.

Akárcsak más országokban, Magyarországon is veszélyezteti a városokban lakók egészségét és közérzetét a közlekedésből származó légszennyezés, a kevés testmozgás, vagy éppen a csökkenő zöldterületek aránya.

Az Egészséges utcák módszertan az embereket és egészségüket helyezi a középpontba a közterek kialakítását, kezelését és használatát érintő döntések meghozatalakor. Célja, hogy mindenki számára egészségessé, biztonságossá és befogadóvá tegyük utcáinkat.

Mindenki otthon érzi magát
Könnyű átkelni az úttesten
Vannak árnyékos és védett helyek
Van hol megállni és megpihenni
Nincs túl nagy zaj
Az emberek szívesen sétálnak és kerékpároznak
Az emberek biztonságban érzik magukat
Van mit látni és csinálni
Az emberek jól érzik magukat
Tiszta a levegő

2. ábra: Módszertan indikátorok

A megközelítés alapja tíz, az utcákat használó emberek élményére összpontosító, úgynevezett Egészséges utca jellemzők. Ezeket prioritásként kell kezelni az utcák tervezése és fenntartása során, egyensúlyba hozva a társadalmi, gazdasági és környezeti fenntarthatóság szempontjait.

A két legfontosabb jellemző:

- Mindenki otthon érzi magát
- Az emberek szívesen sétálnak és kerékpároznak

Ha egy utca egészséges és befogadó környezetet teremt, akkor ott üldögélő, ácsorgó, sétáló és bicikliző embereket találunk,

legyen szó bárkiről a közösségből.

A nyolc további jellemző azokra a lényegi összetevőkre mutat rá, amelyek a két legfőbb jellemző megerősítéséhez szükségesek. Lemenni az utcára olyan élmény, ami az ember összes érzékszervére hatással van, így szükségszerűen a különböző jellemzők is összefüggenek egymással. Például ha az utca nagyon zajos, akkor az emberek nem érzik magukat jól, aminek következtében nem is szívesen sétálnak ott, vagy ülnek biciklire.

1.2. HOGYAN FEJLESSZÜK AZ UTCÁINKAT?

Ha egy utca állapotát az Egészséges utca jellemzői alapján vizsgáljuk, jellemzően ugyanazok a problémák merülnek fel újra és újra. Ha ezekre a gyakorta felmerülő problémákra koncentrálunk, olyan megoldásokat találhatunk, amelyekkel egyszerre javíthatunk többet is az Egészséges utca jellemzők közül. Mit tehetünk azért, hogy az utcáink egészségesebbek legyenek?

- **HASZNÁLJUK A KÖZTEREKET MÁSKÉPP**

A legtöbb városban a közterek jelentős hányadát utcák teszik ki, ezért az utcák kialakítása nagy hatással van a helyi lakosok egészségére és jó közérzetére, jó esetben ösztönzik, hogy az emberek az utcán időzzenek. Megváltoztathatjuk, hogy miként tekintünk egy utcára, ha újrachangoljuk annak használatát és valódi közösségi és kikapcsolódási térré alakítjuk. Számos utcán az ott haladó és parkoló gépjárművek uralják a teret, az emberek számára többnyire alig marad hely. Szélesíthetjük a járdákat és leszűkíthetjük az úttestet, vagy változtathatunk a parkolási lehetőségen úgy, hogy adott pillanatban kevesebb teret adunk a járműveknek. Buszok és a kerékpárok használják a leghatékonyabban az úttestet – területarányosan sokkal több embert képesek szállítani, mint a személyautók –érdemes megfontolni, hogyan kaphatnak a személygépjárművektől eltérő utazási módok több teret.

- **CSÖKKENTSÜK A FORGALOM SEBESSÉGÉT**

A járművek sebességének csökkentésével az utca biztonságosabbá, nyugodtabbá, csendesebbé válhat és könnyebb lesz átkelni rajta. Egy lassabb forgalmú utca valószínűleg több embert vonz majd gyalogolni, biciklizni vagy az utcán időzni. A forgalom sebessége csökkenthető épített eszközökkel, de szintén fontos az utca érzetének és használatának megváltoztatása, hogy az emberek figyelmesebben vezessenek. Ez mind hozzájárulhat ahhoz, hogy az emberek szívesebben játsszanak, beszélgessenek, sportoljanak és pihenjenek a közterületeken.

- **CSÖKKENTSÜK A FORGALOM NAGYSÁGÁT**

Néhány helyen a forgalom nagysága miatt nehéz elképzelni, hogyan válhatna az utca kellemesebb hellyé anélkül, hogy kevesebb jármű járjon arra. Ez az egyik legfőbb oka annak, miért jó ötlet az autózást sétára, kerékpározásra vagy közösségi közlekedésre cserélni. Ez a változás azonban nagy valószínűséggel időbe telik. Ahhoz, hogy ezt elősegítsük, megváltoztathatjuk a forgalom haladását úgy, hogy a gyaloglás, kerékpározás vagy a közösségi közlekedés gyorsabb, kényelmesebb és kellemesebb opcióvá váljon a személygépjármű használathoz képest. Néhány utcát például le lehet zárni az átmenő forgalom elől, míg más utcákra csupán bizonyos típusú járműveket, buszokat vagy kerékpárokat engedhetünk be.

- **RENDEZETTEBB UTCÁKAT**

Sokkal élvezetesebb és időtöltésre alkalmasabb helyekké tehetjük az utcákat, ha rendbe rakjuk őket. Ahhoz, hogy ezt elérjük, befogadóvá kell tennünk az utcát a legkülönbözőbb emberek számára – el kell távolítani például az akadályokat a kerekesszékekkel, vakvezető kutyával, vagy fehér bottal közlekedők elől. Ahol sok jelzőtáblát, útjelzést és közlekedési lámpát helyeznek el, még a kisebb utcák is forgalmasabbnak tűnhetnek, és kellemetlen lehet a járdán sétálni a sok jelzőtábla és más akadályok miatt. Miközben szükségünk van jól elhelyezett ülőhelyekre, szemetesekre, átkelőhelyekre és kerékpártárolókra, meg kell néznünk, valóban szükségünk van-e a többi, járdán elhelyezett utcabútorra.

- **TÖBB NÖVÉNYT**

Fák és egyéb növények jól elhelyezett ültetésével hívogatóbbá és megnyugtatóbbá tehetjük az utcákat. A növények jelenléte arra ösztönözheti az embereket, hogy parkként vagy kertként használják az utcát. A zöldfelületek és a különböző vízáteresztő felületek segíthetnek hatékonyabb vízelvezető rendszer kialakításában. Az utcán élő fák és növények árnyékot nyújtanak, tisztítják a levegőt és hozzájárulnak a biológiai sokszínűséghez.

- **KEZELJÜK AZ ELHANYAGOLT TEREKET**

Biztonságosabbá és hívogatóbbá tehetjük az utcákat, ha rendbe tesszük az elhagyatott, elhanyagolt, sötét, vagy bármilyen okból veszélyesnek tűnő helyeket. Ezt megtehetjük a világítás javításával, a

növényzet túlburjánzásának megakadályozásával vagy az utca kialakításának és használatának újragondolásával.

- NÉZZENEK AZ UTCÁRA AZ ÉPÜLETEK

A biztonságosnak és barátságosnak ható utcákat jellemzően olyan épületek szegélyezik, amelyek ablakai és ajtói az utcára, vagy ahhoz nagyon közel nyílnak. Javíthatjuk az épületek megjelenését az olyan akadályok, mint a kerítések és falak eltávolításával vagy átlátszóbbá tételével. Ahol lehetőség adódik az épületek alakítására, érdemes elérni, hogy a homlokzat az utcához közel, üres fal helyett az utcára néző ablakokkal és ajtókkal épüljön meg.

- TÁMOGASSUK A KÖZÖSSÉGI TULAJDONLÁST

Egyedi hangulatú és ápoltságú utcákat teremthetünk, ha bevonjuk a helyieket a saját környékük alakításába. Ez jelenthet állandósuló változtatásokat, például a helyi lakosok által gondozott növényzet telepítését, vagy időszakos eseményeket és tevékenységeket. Lehetővé tehetjük, hogy az épületekben lakók javítsák az épületeik kinézetét, vagy jobban kihasználják az épületek előtti magántereket. Általánosságban véve ösztönözhetjük az utca közösségi térként való használatát.

- TARTSUK TISZTÁN AZ UTCÁKAT

Fontos, hogy az utcák és a közterek karbantartása magas színvonalon történjen, hogy azok hívogatók, biztonságosak és szeméttől, lehullott levelektől vagy állott víztől mentesek legyenek. A járdák és kerékpárutak tisztítása és karbantartása az úttestekhez hasonlóan elsődleges fontosságú.

Az utcák rendkívüli mértékben különböznek egymástól, így az itt felsorolt beavatkozások is nyilvánvalóan jobban alkalmazhatóak egyes utcák esetén, mint máshol, de mindenhol akad valami tennivaló. Minél több megvalósul a felsorolt intézkedésekből, annál inkább csökkenthető a motorizált közlekedés aránya, az utcák kialakítása és fenntartása pedig egyre vonzóbbá és egyre emberközpontúbbá válhat.

1.3. HEALTHY STREET DESIGN CHECK - AZ EGÉSZSÉGES UTCÁK ESZKÖZ HASZNÁLATA

Ez az eszköz¹ tervezők és mérnökök számára készült azzal a céllal, hogy egy adott utcát az Egészséges Utcák 10 Indikátorának való megfelelés szempontjából értékelhessenek.

Az Egészséges Utcák megközelítés bármely utcában alkalmazható és a meglévő feltételekre, körülményekre épít, nem pedig egy rögzített végcél, állapotot keres. Ez a megközelítés fokozatos változtatásokat igényel az utcák kialakításával és a közlekedéssel kapcsolatos döntéshozatali folyamatok minden aspektusában. Olyan technikai eszköz, amelynek alkalmazása igényli a közterület-tervezés és kapcsolódó mérnöki ismeretek megértését.

- HOL ALKALMAZHATÓ?

Ez az eszköz magyarországi (budapesti) használatra készült. Magyar tervezők, mérnökök, döntéshozók és népegészségügyi szakemberek bevonásával került kifejlesztésre a helyi viszonyok figyelembevételével. Az eszköz tesztelése tervezők és mérnökök bevonásával történt.

Ezt az értékelő eszközt olyan utcákon kell alkalmazni, amelyeken gyaloglás és kerékpározás iránti igény mutatkozik. Azt méri, hogy az utcák mennyire élhetőek, biztonságosak és vonzóak valamennyi ember számára, séta, kerékpározás és szabadidő céljából.

- MIKOR ÉRDEMES HASZNÁLNI?

Az eszköz alkalmazható az utca tervezésének korai szakaszában, valamint akkor is, ha már a végrehajtott változtatásokat kívánják értékelni, felülvizsgálni. Az eszköz meglévő utcákra és tervezett állapotok értékeléséhez egyaránt alkalmazható. Egy utca átalakítását megelőzően javasolt a meglévő kialakítását értékelni, majd az abból nyert információkat felhasználni az új terv kidolgozásánál, magasabb Egészséges Utcák pontszám elérése érdekében. Az eszköz segítséget nyújthat a különböző tervváltozatok, alternatívák közötti döntés meghozatalában.

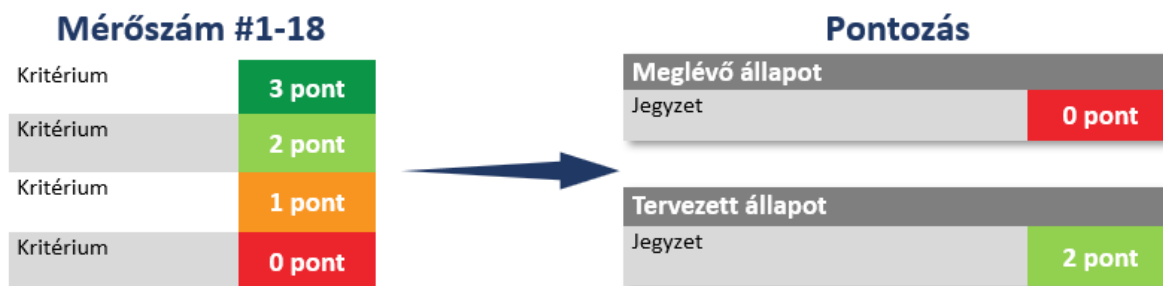
Az eszközzel érdemes részletesen megvizsgálni egyetlen utca vagy akár önállóan egy hosszabb utcaszakasz tervezését. Az eszköz nem alkalmas a gyalogos, kerékpáros és közösségi közlekedési infrastruktúrák kapcsolatainak felmérésére. Nem alkalmas arra sem, hogy nagy területeken értékelje a területhasználattal, közterülethasználattal kapcsolatos szabályozásokat, gyakorlatokat.

- HOGYAN KELL AZ ÉRTÉKELÉST ELVÉGEZNI?

Először töltsse ki a Projekt lapot az ott szereplő alapszereplő információk megadásával.

Ezután a **Pontozás** lapon a *Meglévő állapot*, majd *Tervezett állapot* oszlopok kitöltésével pontozzon minden mérőszámot 3, 2, 1 vagy 0 értékkel. Az összesített Egészséges Utcák pontszám létrehozásához minden mérőszámot pontozni kell. Minden pontszám mellé írja be a Megjegyzés rovatba a számítással kapcsolatos háttérinformációkat (pl. felhasznált adatok, vagy az utca adott pontja, ahol a problémát azonosították). Ez elengedhetetlen ahhoz, hogy értékelését mások is áttekinthessék és megérthessék, így biztosítva a pontszám objektivitását.

¹ <https://www.healthystreets.com/s/Healthy-Streets-Design-Check-Budapest-September-2022.xlsm>

3. ábra: A pontozás folyamata

Az 1-11-es mérőszámokat az utca leggyengébb pontjai alapján kell értékelni. A megjegyzés rovatban meg kell jelölni az általa leggyengébbnek vélt pontot. A 12-18-as mérőszámok értékelése az utca teljes hossza, vagy hosszabb szakasza alapján történik. A pontozás alapját képező számított távolságokat és arányokat a Megjegyzés rovatban kell megadni.

- MIRE VAN SZÜKSÉG AZ ÉRTÉKELÉSHEZ?

Amikor először használja ezt az eszközt, akkor tanulmányozza át a **Hogyan értékeljünk** című útmutatót minden mérőszámra vonatkozóan. Hasznos lehet, ha elolvassa a **Súgó** részt is, amely választ adhat a felmerülő kérdésekre. Az útmutató figyelmen kívül hagyása, könnyen hibás pontszámot eredményezhet!

Első sorban meg kell határozni a vizsgált utca határait, minden értékelésben csak egy utcát vizsgálhat. Ha az értékelendő utca nagyon hosszú, akkor az kisebb szakaszokra bontható, de minden szakasznak tartalmaznia kell legalább egy csomópontot. Öt mérőszám szolgál kifejezetten a csomópontok értékelésére. A meglévő utcák értékeléséhez szükséges lesz csúcsidőben mért és jövőre nézve becsült gépjárműforgalmi adatokra.

Egy meglévő utcát nem lehet pontosan felmérni és értékelni anélkül, hogy személyesen meglátogatnánk, bejárnánk. A műholdfelvételek és online utcaképek nem alkalmasak az olyan mérőszámok értékeléséhez, mint a gyalogút és az úttest felületének minősége, és gyakran nem is aktuális állapotot mutatnak. Meglévő állapot felmérése esetén, a pontos távolságok megállapításához mérőeszközök használata szükséges. A közvilágítás értékeléséhez értelemszerűen sötétedés után kell bejárni a területet. Amennyiben pontos adatok nem állnak rendelkezésre, úgy becslés alapján értékelhet, indokolással az egyes mérőszámokhoz tartozó **Megjegyzés** mezőben. A tervezett állapot értékeléséhez a rendelkezésre álló tervanyagokban szereplő információkat lehet használni.

- MIT JELENT AZ EREDMÉNY?

Az értékelés során maximum 100 pont szerezhető. Minden mérőszám súlyozásra kerül az Egészséges Utcák 10 Indikátorában betöltött szerepe alapján.

Nagyobb súllyal bírnak azok a mérőszámok, amelyek jelentősebb hatást gyakorolnak az emberi egészségre és a gyaloglás, kerékpározás valamint az utcán töltött idő minőségére. Az Egészséges Utcák 10 Indikátorának mindegyike egyaránt hozzájárul az összpontszámhoz.

Az Egészséges Utcák összpontszám általános, közérthető képet nyújt arról, hogy mennyire egészséges az utca kialakítása. A gépjárműforgalom nagysága és sebessége, valamint a gyalogos és kerékpárosok számára biztosított területek nagysága, kialakítása van a legnagyobb hatással az emberi egészségre, és ezért azoknak van legnagyobb szerepe az Egészséges Utcák pontszámában is.

A megszerezhető Egészséges Utcák pontszámának nincs alsó határa, elfogadhatósági küszöbértéke. A tervezőknek törekedniük kell a pontszám növelésére, amennyire csak tudják, a rendelkezésre álló erőforrások és a fizikai korlátok keretein belül.

A 3 pontot elérő mérőszám jó teljesítményt jelent az egészséges és vonzó környezet megteremtésében minden gyalogos, kerékpáros és utcán tartózkodó ember számára. Amennyiben egy tervezett állapotra vonatkozó mérőszám 0 pontra értékelt, az komoly problémára figyelmeztet az utca tervezésében, amely az utcát veszélyessé, egészségtelenné vagy nehezen használhatóvá teszi egyesek számára. A mérés a tervezőket arra ösztönzi, hogy fontolják meg, hogyan lehet lecsökkenteni a nulla pontszám esélyét az utcák tervezése során.

Ez az értékelő eszköz nem azt méri, hogy az utcára vonatkozó tervek megfelelnek-e a meglévő országos vagy települési előírásoknak, szabványoknak, hanem a legfontosabbak közül néhány olyan tényezőt mér, amelyek nagyban hozzájárulnak az egészséges környezet biztosításához a gyalogosan, kerékpárral stb. közlekedő emberek számára. Gyakran előfordul, hogy a meglévő utcák alacsony pontszámot kapnak az értékelés alapján, mert azokat még úgy tervezték, hogy a gépjárművek minél gyorsabb, könnyebb áthaladását részesítsék előnyben, ami gyakran hátrányos körülményekkel jár a gyalogosok, kerékpárosok és az utcán szabadidőt eltöltők számára.

- **HOGYAN ÉRTELMEZZE AZ EREDMÉNYEKET?**

Az Eredmények oldalon generált diagram és táblázat a legegyszerűbb módja az eredmények bemutatásának. Az Egészséges Utcák összpontszáma a legfontosabb mutatószám. Ha egy meglévő utcát hasonlít össze egy javasolt tervvel, akkor a pontszám változásra kell összpontosítani, nem a százalékos növekményre.

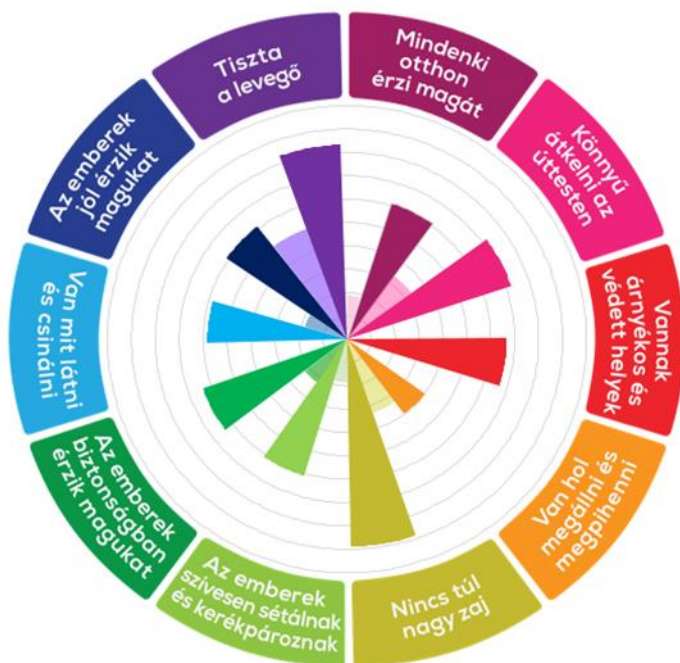
	Meglévő állapot pontszám	Tervezett állapot pontszám
Egészséges Utcák pontszám	19	66
Mindenki otthon érzi magát	19	61
Könnyű átkelni az úttesten	33	72
Vannak árnyékos és védett helyek	0	67
Van hol megállni és megpihenni	0	40
Nincs túl nagy zaj	33	89
Az emberek szívesen sétálnak és kerékpároznak	19	61
Az emberek biztonságban érzik magukat	22	64
Van mit látni és csinálni	0	58
Az emberek jól érzik magukat	19	61
Tiszta a levegő	50	83

4. ábra: Pontszámok kialakulása a meglévő és a tervezett állapotra

Például, ha a meglévő utca 30 pontot ér, a tervezett kialakítás pedig 45 pontot, akkor a 15 pont növekményre kell összpontosítani, nem a relatív, 50 százalékos növekedésre. Ugyanis a pontszám növekmény kisebb mértékű, mint a százalékban kifejezett növekedés. Ha egy meglévő utca 2 pontos, a javasolt elrendezés 3 pontos az adott mérőszámban, az szintén 50 százalékos növekedést jelent, de

az 1 pontos pontszám növelésének előnyei sokkal kisebbek, mint az összességében 15 pontos növekedés.

Ne vonja össze a különböző utcák vagy egy hosszabb utca különböző szakaszainak értékelésével kapott pontszámokat egy területre vonatkozó általános pontszám megadásával, mivel ez elrejtí az egyes utcaszakaszok erősségeit és gyengeségeit.

5. ábra: Egészséges utcák pontszám mátrix

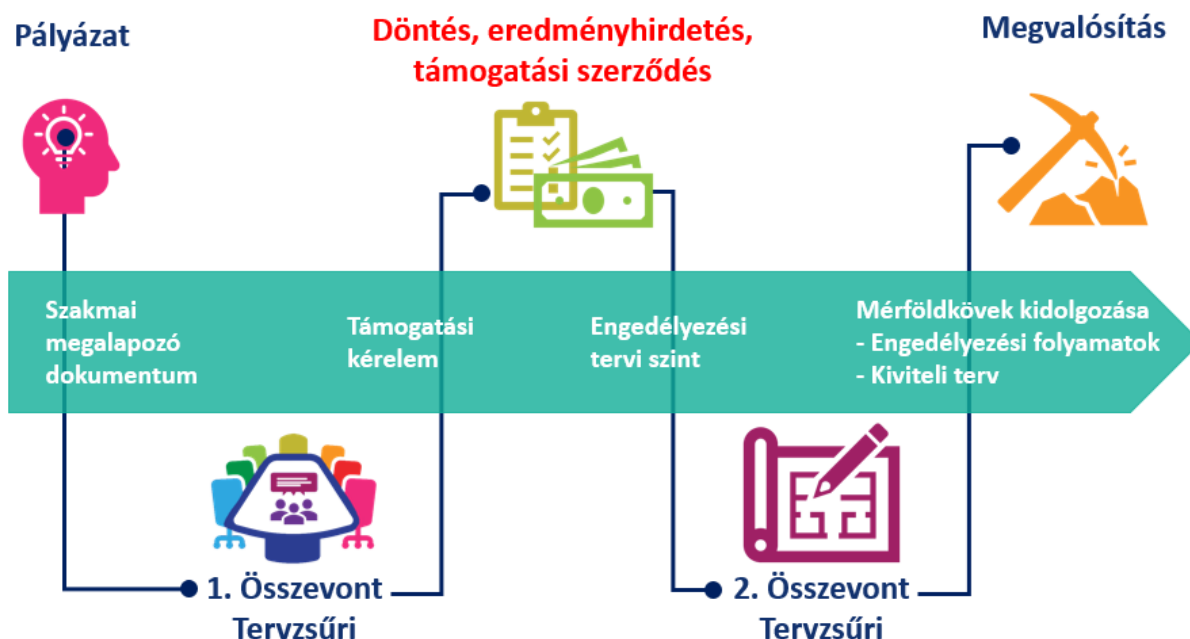
2. AZ EGÉSZSÉGES UTCÁK PROGRAM KIÍRÁSÁNAK FONTOSABB ELEMEI

2.1. ALAPADATOK

Ki nyújthat be támogatási kérelmet? (Részletes információk az EUP felhívás 1.1 és 1.2 fejezetében)	Jelen felhívás keretében Budapest Főváros kerületi önkormányzatai (GFO 321) nyújthatnak be támogatást.
Nyújthat be támogatási kérelmet konzorcium? (Részletes információk az EUP felhívás 1.1 fejezetében)	A támogatási kérelem benyújtására konzorciumi formában is van lehetőség. Konzorciumi partner lehet: • Budapest Főváros kerületi önkormányzatai (GFO 321), vagy polgármesteri hivatalai (kötségvetési szerv) (GFO 325). • Helyi önkormányzati költségvetési szerv (GFO 322). • Nonprofit gazdasági társaság, szervezet (GFO 57; GFO 599), amelyben az állam vagy önkormányzat – együttesen vagy külön, közvetve vagy közvetlenül – 100%-os tulajdoni részesedéssel rendelkezik. • Vállalkozás (GFO 11), amelyben az állam vagy a helyi önkormányzat – együttesen vagy külön, közvetve vagy közvetlenül – 100%-os tulajdoni részesedéssel rendelkezik.
Milyen tevékenységek támogathatóak? (Részletes információk az EUP felhívás 2. fejezetében)	Jelen Felhívás keretében olyan közterület-megújításra vonatkozó projektek támogathatóak amelyek az alábbi önállóan támogatható tevékenységeket tartalmazzák: A) Gyalogos- és kerékpáros közlekedés fejlesztése, a gépjárműforgalom csillapítása, akadálymentesítés B) Zöld- és kékinfrastruktúra fejlesztése, ökológiai szempontok érvényesítése C) Befogadó, közösségi aktivitást ösztönző közterületek létesítése
Mikor lehet benyújtani a támogatási kérelmet? (Részletes információk az EUP felhívás 1.3 fejezetében)	2023.12.15-2024.09.30.
Mennyi támogatást lehet igényelni? (Részletes információk az EUP felhívás 3. fejezetében)	250 millió Ft – 2,5 mrd Ft

A támogatás visszatérítendő vagy vissza nem térítendő? (Részletes információk az EUP felhívás 3. fejezetében)	A támogatás vissza nem térítendő támogatásnak minősül.
Kell-e önerő a projekthez? (Részletes információk az EUP felhívás 7.2. fejezetében)	Nem.
Mekkora mértékű előleg igényelhető? (Részletes információk az EUP felhívás 7.1. fejezetében)	Akár 100%, a Felhívás 7.1 pontja szerinti feltételek teljesülése esetén.
Mennyi a projekt végrehajtására rendelkezésre álló időtartam? (Részletes információk az EUP felhívás 4. fejezetében)	A projekt fizikai befejezésére a megkezdésétől számított legfeljebb 48 hónap áll rendelkezésre.
Hol valósítható meg a projekt?	A projekt megvalósítási helyszíne Budapest Főváros közigazgatási területe.
Várhatóan hány projekt kap támogatást?	5-50 db projekt.

2.2. FOLYAMATA

2.3. ÜTEMEZÉSE

A pályázati anyag ütemezését és mérföldköveit az alábbi ábra mutatja be.

A pályázati kiírás megjelenésekor indul az ELŐKÉSZÍTŐ SZAKASZ, ahol a jelen útmutató, valamint a pályázat.gov.hu honlapon feltöltött sablon alapján kell elkészíteni a *Megalapozó Dokumentumot*, majd ezt követően egy *szakmai elővéleményezésre*, azaz ÖSSZEVONT TERVZSÚRIZÁSRA kerül sor a folyamatba bevont szervezetekkel együttműködésben:

- Budapest Főváros Főpolgármesteri Hivatala – BFFH
- Budapesti Közlekedési Központ – BKK
- Kerékpárosbarát Tervzsúri – KPT
- Zöldinfrastruktúra Tervzsúri – ZIT

A fent említett szervezetek közös munkacsoportokban zsúrizik a beérkezett projektötleteket, melynek végén észrevételeket, szakmai javaslatokat, valamint kötelezően javítandó szakmai tartalmakat fogalmazhatnak meg. Az Összevont Tervzsúrin való részvételről és az ott megfogalmazottakról jegyzőkönyv készül, melyet a támogatási kérelem benyújtáskor, mintegy részvételről szóló igazolást, mellékelni szükséges. Az Összevont Tervzsúri javaslatainak teljesüléséről készített dokumentumot szintén szükséges a támogatási kérelemhez mellékelni.

Az Összevont Tervzsúri értékelését követően a KIDOLGOZÁS és ELBÍRÁLÁSI SZAKASZ következik. Itt szükséges kidolgozni korrigált Megalapozó Dokumentumot, melyet az Összevont Tervzsúri véleményét figyelembe véve, a már elkészített Megalapozó Dokumentum kiegészítésével/módosításával szükséges elkészíteni. Az elkészült Támogatási Kérelem benyújtását követően a pályázati anyagban szereplő értékelési szempontok alapján megfelelőségi elbírálást végez az Irányító Hatóság, valamint pontozással értékeli Budapest Főváros Főpolgármesteri Hivatala a szakmai tartalom alapján.

Pozitív elbírálást követően kerül sor a Támogatási Szerződés aláírására, valamint megkezdődik a projekt 1. és 2. MÉRFÖLDKÖVEINEK kidolgozása, majd ezek sikeres teljesülése után a MEGVALÓSÍTÁSI SZAKASZ.

 IDŐBELI ÜTEMEZÉS	HATÁRIDŐK
Megalapozó dokumentum	2024. június 28.-ig
Összevont Tervzsűri jegyzőkönyv kiadás	2024. július 31-ig
Támogatási kérelem benyújtása	2024. szeptember 30-ig

2.4. AZ EGYES ÜTEMEKHEZ BENYÚJTANDÓ TARTALMAK:

2.4.1. I. ÖSSZEVONT TERVZSŰRI_MEGALAPOZÓ DOKUMENTUM:

EUP kiírás 2.3. pontja alapján

Megalapozó dokumentum összeállítása szükséges az Összevont Tervzsűri előzetes szakmai véleményezéséhez, mely során a projekt koncepciószintű tartalmát vizsgálják a fent megnevezett szervezetek (BFFH, BKK, KPT, ZIT).

A Megalapozó dokumentum tartalmát jelen útmutató, továbbá a TOP_Plusz-4.1.1-23 kódszámú, Egészséges utcák program elnevezésű felhívás segédletei között megtalálható „Megalapozó dokumentum sablon” elnevezésű dokumentum elvárásai alapján szükséges összeállítani.²

ÖSSZEVONT TERVZSŰRI ÁLTAL VIZSGÁLT SZEMPONTOK:

- Főváros (BFFH) által vizsgált legfontosabb szempontok:

- Az Egészséges Utcák design check eszköz értékelési szempontjainak való megfelelés.
- Az Egészséges Utcák értékelési rendszerében a kvalitatív szempontoknak való megfelelés.
- Az Egészséges Utcák Program további szakmai tartalmára vonatkozó előírásoknak való megfelelés: urbanisztikai, tájépítészeti, városképi, fenntarthatósági, üzemeltethetőségi szempontok.
- Fővárosi fejlesztési stratégiáknak való megfelelés.

- BKK által vizsgált legfontosabb szempontok:

- Stratégiai illeszkedés: A Budapesti Mobilitási Tervhez, az Aktív- és Mikromobilitási Stratégiához, Közlekedésbiztonsági Stratégiához való illeszkedés
- Hálózati szerep illeszkedés: a folyamatban lévő és várható közúthálózati és közösségi közlekedési hálózatfejlesztési tervekhez, fejlesztési projektekhez való illeszkedés, a Budapest kerékpárforgalmi főhálózati tervéhez, közúthálózati tervéhez és közösségi közlekedési hálózatához való illeszkedés alapján
- A terület közlekedésfejlesztési, forgalomcsillapítási, gyalogos- és kerékpárosbarát fejlesztési elképzeléseit bemutató hálózati koncepció
- Kerületi kerékpárforgalmi hálózati Terv vagy a kerület kerékpárosbarát fejlesztésének bemutatása hálózati térkép formájában: Koncepcionális dokumentum, mely túlmutat az adott projekt keretében megvalósítandó

² A Felhívás, továbbá segédletei a palyazat.gov.hu oldalon érhető el.

elemen. Célja, hogy bemutassa, hogy a településnek/településrésznek milyen fejlesztési elképzelései vannak a kerékpározás feltételeinek javítása érdekében. Ennek általában csak egy része, eleme az adott projekt keretében megvalósítandó fejlesztés. A legfontosabb eleme a vizsgált terület kerékpáros hálózatának problémáira, hiányosságaira megoldást nyújtó rövid-közép- és hosszútávú fejlesztési elképzelések bemutatása.

- Közlekedésbiztonsági hatás bemutatása a közúti veszélyeket csökkentő, önmagát magyarázó utak és utcák, illetve megbocsátó környezet létrehozását célzó intézkedések leírásával,
- A fejlesztés során alkalmazott forgalomcsillapító intézkedések, gyaloglást és kerékpáros közlekedést támogató megoldások bemutatása, az út, utca tervezett funkciójának, forgalmának megfelelő létesítményválasztás bemutatása
- Parkolás (mikromobilitás, gépjármű, megosztott járművek), rakodás és egyéb szegélymenti funkciók bemutatása
- A BKK stratégiai dokumentumai az alábbi oldalon megtalálhatóak:

[Közlekedésbiztonsági stratégia \(bkk.hu\)](http://bkk.hu)

[Kerékpárforgalmi főhálózati terv \(bkk.hu\)](http://bkk.hu)

[Fejlesztések, Budapesti Mobilitási Terv \(bkk.hu\)](http://bkk.hu)

- Budapest Főváros Önkormányzata által kiadott [Zöldinfrastruktúra füzetek](#):

A hat kötetből álló Zöldinfrastruktúra füzetek a szakemberek, döntéshozók munkáját és a városlakók tájékoztatását segítik. A kiadványok bemutatják a zöldinfrastruktúra fejlesztések komplex eszköztrendszerét a hazai és nemzetközi jó gyakorlatok révén. Az általános alapelveken és a jó példákon túl tartalmazzák a megvalósítás különböző lehetőségeit, továbbá ezek műszaki és növényélettani feltételeit, korlátait. A kiadványsorozat a városökológiai alapismeretektől a zöldfelületek ökoszisztéma szolgáltatásán át a csapadékvíz-gazdálkodás ökológikus rendszeréig minden fontosabb tématerületet felölel.

- Zöldinfrastruktúra Tervzsűri (ZIT) által vizsgált legfontosabb szempontok:
 - Stratégiai illeszkedés: a település zöldinfrastruktúra-fejlesztési és -fenntartási akciótervéhez (ZIFFA, Radó Dezső terv), valamint egyéb, kapcsolódó dokumentumokhoz való illeszkedés bemutatása;
 - Településfejlesztési kapcsolódás és hasznosság (élhetőség minőségének javítása, szolgáltatásokhoz való kapcsolódás stb.);
 - Hálózati kapcsolódás: Zöld (zöld-kék) infrastruktúra hálózatba való illeszkedés;
 - Zöld és kék infrastruktúra-elemek összehangolása (pl. csapadékvíz helyben kezelése növényfelülettel);
 - Biológiai sokféleségre való pozitív hatás (élőhely- és fajgazdagság);
 - Zöldfelületek biomassza-mennyisége, aránya;
 - Zöldinfrastruktúra minőségi állapota: egészségi állapot, klímaadaptációs képesség (pl. hősziget-hatás csökkentése), törzsvédelem, többszintes növényállomány kialakítása, folytonosság, fahelyek megfelelő kialakítása, megfelelő fenntartási és üzemeltetési mód kiválasztása stb.;
 - Zöldinfrastruktúra esztétikai minősége;
 - Innovatív, kreatív megoldások alkalmazása.
- Kerékpárosbarát Tervzsűri (KPT) által vizsgált legfontosabb szempontok:
 - A kerékpározhatóság és a gyaloglás feltételeinek változása a beavatkozás hatására (amely nem romolhat a beavatkozás során):
 - kerékpározásra, gyaloglásra szolgáló felületek nagysága, szélessége, burkolat típusa,
 - műszaki kialakítás (lekerekítések, szegélyek, épített környezet),
 - forgalomtechnikai kialakítás (táblák, útburkolati jelek),
 - keresztmetszet átjárhatósága kerékpárral, gyalogosan.

- A kerékpártárolás lehetőségeinek változása a beavatkozás hatására (egy egészséges utcán a forgalomvonzó létesítmények előtt, közelében mindenképpen szükséges megfelelő mennyiségű és minőségű kerékpártámasz elhelyezése).

Az Összevont Tervzsűri folyamat zárásához a bemutatott koncepciókról minden érintett véleményező szervezet megfogalmazza a **javaslatait és a kötelezőn javítandó elemeket**, majd ezek összesítéséről egy közösen elfogadott jegyzőkönyv készül. Az elkészült jegyzőkönyvet az Összevont Tervzsűri megküldi a kerületeknek, melyet a Támogatási Kérelemhez csatolni szükséges.

Összevont Tervzsűri alkalmak:

- 2024. január 8-tól kéthetente van lehetőség benyújtani az elkészült szakmai megalapozó dokumentumokat,
- végső benyújtási határidő 2024. június 28.

2.4.2. TÁMOGATÁSI KÉRELEM:

Pályázni a határidőre az *EUP kiírás 1.4.* pontjában részletezett módon és helyre feltöltött támogatási kérelemmel lehet.

Ennek tartalma:

- A szükség szerint korrigált Megalapozó Dokumentum: az Összevont Tervzsűri által tett javaslatok alapján módosított, frissített teljes szakmai megalapozó dokumentum.
- A tervezett fejlesztés műszaki tartalmának ismertetése 1-10 oldal terjedelemben kimeneti indikátorokkal. A műszaki leírásban az általános tartalom mellett külön pontként kérjük, mutassák be, hogy:
 - a tervezett fejlesztés miként tartja szem előtt a területet érintő összes releváns közlekedési mód és közterületi, városi funkció összhangját, a hálózati kapcsolatok folytonosságát, mely fővárosi tematikus stratégiákhoz illeszkedik,
 - a tervezett fejlesztés hogyan illeszkedik a fővárosi tematikus stratégiákon túl az adott területet érintő további közlekedési, köztérépítészeti, városfejlesztési rövid, közép és hosszú távú tervekhez. A projekt környezetében folyamatban lévő és tervezett fejlesztések hogyan erősítik alátámaszthatóan a fejlesztés által megvalósítani kívánt hatást.
- Költségbecslés excel formátumban. Elkülönítetten és egyértelműen be kell mutatni, ha a projekt tartalmaz:
 - olyan támogatható tevékenységet, amelyet nem a támogatási kérelem részeként, nem az arra jóváhagyott, az Európai Unióval elszámolható összköltség terhére kíván megvalósítani, vagy
 - olyan nem támogatható tevékenységet, amelyet Ön a 7.2. fejezetben hivatkozott önerőn túl, további saját forrásból, de a projekt részeként kíván megvalósítani.
 - A költségbecslésben szükséges bemutatni, hogy az építési és eszközbeszerzési költségek közül melyek tartoznak az önállóan támogatható tevékenységek megvalósításához. Kérjük ezen költségek arányát feltüntetni a teljes építési és eszközbeszerzési költségekhez viszonyítva (%).
- Pénzügyi dokumentumok:
 - külön pénzügyi alátámasztás: állami támogatási szabály esetén a releváns szabály előírásainak megfelelően, a beruházás fenntartása során a képződő bevételek milyen mértékben nem nyújtanak fedezetet a működési költségekre, a beruházáshoz szükséges forrásgyűjtésre.
 - A projekt pénzügyi fenntarthatósága biztosított a projekt teljes élettartama alatt. A nem fedezett működési (üzemeltetési és pótlási) költségek finanszírozása hogyan történik,
 - Közös használatú, vagy nem támogatható tevékenységeknek helyt adó helyiségek, épületrészek, egyéb építési munkák költségeinek arányosítása
- Szakmai dokumentumok, nyilatkozatok:
 - Szakmai adatszolgáltatás (táblázatos forma, mennyiségi kimutatás),
 - Az Összevont Tervzsűri során a szakmai javaslatokról kapott jegyzőkönyvnek történő megfelelés bemutatása,
- Pályázatok publikálásához szükséges vizuális anyagok: minimum 2 db látványterv (átnézeti kép és jellemző részlet bemutatása)
- EU-s kiírások kötelező tartalmi elemei:
 - Éghajlatváltozási rezilienciavizsgálat megalapozása,
 - Esélyegyenlőségi program vagy esélyegyenlőségi terv meglétének igazolása, amennyiben releváns (kiírás 2.4.2 pont)

- Minősített elektronikus aláírással ellátott, vagy AVDH szolgáltatással aláírt és hitelesített nyilatkozat (elektronikus feltöltést követően)
- Az Egészséges utcák módszertan szerint elvégzett elemzés a jelenlegi és a tervezett állapotra, (Design check kitöltése, a megjegyzésben részletes indoklással) (max. 70 pont).
- A felhívásban szereplő további értékelési pontoknak – komplexitásnak – való megfelelés bemutatása (Komplexitás check kitöltése) (max. 30 pont).

A támogatási kérelem hiánypótlásának részletei az *EUP kiírás 8.2 pontjában* olvashatók.

2.4.3. NYERTES PROJEKT_II. ÖSSZEVONT TERVZSÚRI:

Nyertes projekt esetén az **I. mérföldkő teljesülését megelőzően** a II. Összevont Tervzsűri előtt szükséges bemutatni az engedélyezési folyamatra előkészített tervdokumentációt.

A második Összevont Tervzsűri az elsőhöz hasonlóan az Egészséges Utcák szemléletmódnak való megfelelés mellett az egyes tagszervezetek szakmai elvárásainak teljesülését vizsgálja. A tervzsűri folyamat jegyzőkönyvvel zárul, melyben a kötelezően javítandó elemek, valamint a javasolt észrevételek szerepelnek. A jegyzőkönyvet az 1. mérföldkő dokumentációjához csatolva szükséges benyújtani, igazolva az egyes pontok teljesülését.

2.4.4. I. MÉRFÖLDKŐ: Engedélyes tervek benyújtása

2.4.5. II. MÉRFÖLDKŐ: Kiviteli tervek benyújtása

2.4.6. III. MÉRFÖLDKŐ_PROJEKTTZÁRÁS: A projekt zárására a megkezdéstől számítva 48 hónap áll rendelkezésre.

2.5. ÉRTÉKELÉSI SZEMPONTRENDSZER, PONTOZÁS

A pályázati anyag előkészítése során fontos szem előtt tartani a pályázat szakmai értékelési szempont rendszerét, amely két fő részből tevődik össze: az Egészséges Utcák mérőeszkővel értékelt pontszámból, amelynek 70 pont a maximális értéke, valamint egy Budapest specifikus szempontrendszerből, amely alapján legfeljebb 30 pont érhető el. A két, egymást kiegészítő értékeléssel legfeljebb 100 pont érhető el. Az EUP kiírás 2.1. pontjában bemutatott támogatható tevékenységek is a fenti szempontrendszert erősítik. Az önállóan támogatható tevékenységek hatásai az Egészséges Utcák mérőeszkővel értékelhetőek, míg a kötelező és a választható, önállóan nem támogatható elemek a kiegészítő szakmai értékelés során kaphatnak pontszámot.

2.5.1. TÁMOGATHATÓ ÉS NEM TÁMOGATHATÓ TEVÉKENYSÉGEK: (EUP kiírás 2.1. és 6.1. pontjai)

2.5.1.1. TÁMOGATHATÓ TEVÉKENYSÉGEK: (EUP kiírás 2.1. pontja)

A projekt megvalósítása érdekében az EUP kiírás 2.1.1. pontjában felsorolt A-C projektelemek közül választható tevékenységek bármelyike tervezhető. Legalább 1 önállóan megvalósítható tevékenységet szükséges megvalósítani az A) pontnál felsorolt tevékenységek közül, és legalább 1 önállóan megvalósítható tevékenységet szükséges megvalósítani a B) pontnál felsorolt tevékenységek közül. Az önállóan támogatható tevékenységek az Egészséges Utcák szempontrendszere alapján meghatározott mérőszámokkal értékelhetőek. Az EUP kiírás 2.1.2 pontjában felsorolt önállóan nem támogatható tevékenységek közül a kötelező elemek teljesítése pályázati kritérium, a választható elemek megfelelő alkalmazása pedig a projekt komplexitását segítik elő.

2.5.1.2. NEM TÁMOGATHATÓ TEVÉKENYSÉGEK: (EUP kiírás 6.1. pontja)

Az EUP kiírás 2.1. pontban meghatározott tevékenységeken kívül más tevékenység nem támogatható. Az EUP kiírás 6.1. pontjában felsorolt tevékenységekre nem számolható el támogatás. Amennyiben a pályázat mégis tartalmazza a felsorolt elemek bármelyikét, azt a pályázó területnek önerőből kell finanszíroznia.

3. PROJEKT KIDOLGOZÁSÁNAK SZAKMAI SZEMPONTJAI

3.1. MEGFELELŐ UTCASZAKASZ KIVÁLASZTÁSA

A fejleszteni kívánt utca vagy utcaszakasz megfelelő kiválasztása kulcsfontosságú a pályázat szempontjából, ugyanakkor összetett feladat is, hiszen egyszerre több értékelési metódust is figyelembe kell venni a célterület meghatározásakor. A lehetőségek mérlegelése folyamán érdemes azokat a közterületeket előnyben részesíteni, amelyek az Egészséges Utcák szempontrendszerére alapján fejleszthetők.

Az Egészséges Utcák szempontrendszerének egyik legfontosabb alapelve, hogy a fejlesztési beavatkozásokat nem önmagukban vizsgálja, hanem az általuk megvalósított állapotot hasonlítja a kiindulási állapothoz.

A fejleszteni kívánt utca vagy utcaszakasz kiválasztásakor azonban további szakmai szempontokat is szem előtt kell tartani. Az Egészséges Utcák szempontrendszerét kiegészítve a programba olyan elemek is bekerültek, amelyek elősegítik egy-egy fejlesztés komplexitását.

3.2. MEGFELELŐ ESZKÖZÖK KIVÁLASZTÁSA

A kiválasztandó utca vagy utcaszakasz meglévő állapotának felmérését követően, az érintett lakosság, helyi közösségek bevonásával szükséges megfogalmazni az igényeket, fejlesztési irányokat, majd ezeknek megfelelően meghatározni a célok megvalósításához szükséges tevékenységeket. Az Egészséges Utcák Program kiírásában felsorolt támogatható tevékenységek közül úgy érdemes a projekt célját szolgáló elemeket kiválasztani és összekombinálni, hogy a bekerülési költség a lehető legmagasabb mértékű javulást eredményezze. A program egyik külön értékelési szempontja a költséghatékonyság vizsgálata, ezért javasolt a legkedvezőbb optimum megtalálása a tevékenységek kiválasztása során.

A lehetőségek mérlegelése folyamán érdemes azokat az eszközöket előnyben részesíteni, amelyek az Egészséges Utcák szempontrendszerének megvalósulását segítik, pl. lehetőség van a gépjármű forgalom csökkentésére, sebesség mérséklésre, kerékpárosbarát környezet kialakítására, gyalogos közlekedés kényelmesebbé tételére, valamint a kék- és zöldinfrastruktúra különböző léptékű fejlesztésére.

Az Egészséges Utcák Program felhívása továbbá tartalmaz olyan támogatható fejlesztési elemeket is, amelyek önmagukban nem valósíthatók meg, viszont alkalmazásuk adott esetben remekül kiegészíti az Egészséges Utcák szempontrendszerére alapján választott fejlesztési beavatkozást, pl. földszinti üzlethelyiség bevonása, sporteszközök telepítése, közterületi installációk.

3.3. TÁRSADALMASÍTÁS

Az Egészséges Utcák Program szakmai értékelési szempontrendszere támogatja, ha a tervtartalom meghatározása a helyi közösség bevonásával valósul meg, pl. előzetes igényfelmérés, ötletpályázaton közönség szavazás, részvételi tervezés. Fontos, hogy a fejleszteni kívánt utcaszakasz valóban egy életminőségbeli javulást eredményezzen használói számára. Ehhez elengedhetetlen, hogy az érintettek bevonása minél teljesebben megvalósuljon.

- a **nyilvánosság** megteremtését szolgáló kommunikációs és tájékoztató eszközök (pl.: analóg és digitális tájékoztató eszközök, honlap, kiadvány, közösségi média, multimédiás tartalmak, imázsépítő eszközök, okos eszközök, lakossági találkozók),
- a **tervalkotás** társadalmasítását szolgáló eszközök (pl.: pályázat, igényfelmérés, szavazás, kitelepülés, közterületeket érintő közösségi tervezés),
- a **helyi közösség** létrehozása, aktivizálása és megerősítését célzó közösségi akciók (pl.: sportrendezvények, művészeti akciók – kiállítás, kültéri installáció, street art, szemléletformáló akciók, közösségi események, közösségi megvalósítás)

A szakmai megalapozó tanulmányhoz szükséges egy **partnerségi terv** elkészítése, melyben a projekt legfontosabb társadalmasításra vonatkozó elemei megjelennek.

A megalapozó dokumentumban szükséges utalni arra is, hogy a projekt közösségi tervezéssel vagy reprezentatív közvélemény kutatással megalapozott.

Reprezentatív közvélemény kutatás:

A pályázatban meghatározott utca vagy utcaszakaszra vonatkozóan a partnerségi terv elkészítése során felmért városhasználói csoportok legalább 60%-át igazoltan megszólító közvélemény kutatás.

Javasoljuk, hogy a környezettudatosság szempontját szem előtt tartó papír alapú kommunikációs tevékenységek/akciók helyett, interaktív lakossági fórumok megtartását.

Partnerségi terv készítése:

A bevonás, részvétel megtervezésének alapja az **érintettek elemzése**.

Az érintettek elemzése az a folyamat, amelynek során információt gyűjtünk minden olyan személyről, csoportról, szervezetről, akikre a projekt hatással lesz (vagy akik hatással lehetnek arra). Az érintettek elemzésének elvégzése lehetővé teszi az összes érintett, érdekelt fél beazonosítását, valamint a folyamat szempontjából meghatározó igényeik és elvárásuk feltérképezését. Ezek alapján tervezhető meg az eredményes – az elvárt célokkal és a rendelkezésre álló erőforrásokkal összhangban álló – részvételi folyamat.

Érintettek: mindazok, akiknek az életére befolyással bír a tervezett fejlesztés, vagy akik maguk befolyással lehetnek a fejlesztésekre.

1. lépés: A fő érintettek beazonosítása, összeírása; kiemelt figyelemmel azokra a csoportokra, amelyek nehezen elérhetők a szokásos bevonási módszerekkel, ugyanakkor részvételük fontos a fejlesztés szempontjából.

Az érintetteket besorolhatjuk három kategóriába:

1. kulcsérintettek - Azok, akik nagy befolyással vagy fontossággal bírnak a projektre, és közvetlen hatást gyakorolhatnak rá. Fontos szerepet játszhatnak a projekt eredményeiben.

2. elsődleges érintettek - A projekt által leginkább érintett személyek, csoportok. Az érintettségük lehet pozitív vagy negatív.
3. másodlagos érintettek - A projekt vagy annak eredményei által közvetve érintett személyek vagy szervezetek. Lehet, hogy kevésbé érdekeltek, de ettől még be kell vonni őket.

2. lépés: Az érintettek elemzése tipikusan az alábbi szempontok szerint:

- ÉRDEKEK, ÜGYEK, ELVÁRÁSOK - az adott érintettet vagy érintett csoportot milyen mértékben érintik a fejlesztések, vélhetően mi fontos számukra, mik az érdekeik, támogatói vagy ellenzői a fejlesztésnek;
- BEFOLYÁSUK - ők maguk milyen mértékben befolyásolják a fejlesztéseket, mivel tudnak hozzájárulni a tervezési, fejlesztési folyamathoz, mivel tudják esetleg akadályozni azt;
- ELÉRÉSÜK - mennyire nehéz elérni, megszólítani, bevonni; alacsony vagy magas az elkötelezettségük, várható aktivitásuk; ehhez képest mennyire fontos a megszólításuk, bevonásuk;
- RÉSZVÉTELI SZINT - milyen részvételi szintet tervezünk velük kapcsolatban (például: informálás, konzultáció, együttműködés)
- SZÜKSÉGES TEVÉKENYSÉGEK - a fentiek tükrében milyen tevékenységekkel, milyen kommunikációval tudjuk elérni, megszólítani, bevonni, aktivizálni; melyek a bevonáshoz kapcsolódó speciális ismeretek (például bizonyos napszakban vagy évszakban nem elérhetők); az ellenzőket milyen tevékenységekkel tehetjük támogatóvá; a támogatókat aktív partnerré.

Az érintettek elemzését általában a tervezési folyamatot vagy annak részvételiségi elemeit megtervező szakértők az érintett kulcsszereplőkkel közösen tudják elkészíteni.

Részvételi program

Az érintettek elemzése segített beazonosítani, hogy milyen tevékenységekre van szükségünk ahhoz, hogy minden érintettet az optimális szinten bevonjunk. E tevékenységek ütemezésével, összevonásával felvázolható a tervezett részvételi folyamat.

Az **egyes részvételi tevékenységek megtervezéséhez** szükséges felmérni, beazonosítani az adott tevékenység

- részvételi módszertanát (pl. workshop-módszerek, world café);
- emberi erőforrás-igényét (szakértők, facilitátorok stb. rendelkezésre állása);
- térigényét (terem vagy külső tér stb.);
- eszközigényét (asztalok, jegyzetlapok, post-it-ek stb.);
- kommunikációs eszközeit.

A tevékenységek ütemezéséből, azok erőforrásigényéből számítható a teljes bevonási folyamat **idő- és erőforrásszükséglete**.

Az egyes részvételi tevékenységek megvalósításához szükséges kommunikációs igények alapján pedig összeállítható a részvételi folyamat **kommunikációs terve**.³

³ Kérjük, hogy a kommunikációs tevékenységek során mind az „Egészséges utcák” brand, mind pedig a KTK arculati előírásainak való megfelelés érvényesüljön. A „Kedvezményezettek Tájékoztatási Kötelezettségei a 2021-2027-es fejlesztési ciklusban KTK Plusz” elnevezésű dokumentum letölthető a palyazat.gov.hu oldalról.

3.4. FENNTARTHATÓSÁG, ENERGIAHATÉKONYSÁG

Az Egészséges Utcák Program támogatja, és külön értékeli a fenntartható módon megvalósuló fejlesztéseket. A fenntarthatóság a projekt megvalósítási szakaszának megfelelően több szempont szerint is értelmezhető:

- Tervezési szakasz: pl. részvételi tervezés, helyi lakosság és/vagy helyi közösségek igényeinek felmérése és a tervbe történő integrálása
- Kivitelezési szakasz: a megvalósítás során felhasznált anyagok életciklusának és ökológiai lábnyomának figyelembevétele, pl. újrahasznosított anyagok beépítése, csapadékvíz gazdálkodás, helyben tartás, elbontott elemek újrahasznosítása, helyi vagy a közelből származó anyagok felhasználása, helyi munkaerő alkalmazása
- Fenntartási, működtetési szakasz: alacsony energiafelhasználású elemek, megújuló energiaforrásból működtethető elemek beépítése, a fenntartásba a helyi lakosok vagy helyi közösségek bevonása, pl. növények locsolására, területek tisztán tartására.

A kiírás előnyben részesíti a fenntarthatóság minél komplexebb módon értelmezett megvalósulását.

A szakmai értékelési szempontrendszer alapján nagyobb eséllyel támogathatók azok a pályázatok, amelyek elsősorban zöld-kék infrastruktúra elemek (pl. esőkertek, fás árkok, nyílt szikkasztóárkok, szikkasztóblokkok egységesen elosztott rendszere) alkalmazásával a lehető legnagyobb arányban valósítják meg az adott útszakaszon keletkező csapadékvizek helyben tartását (szikkasztás) és/vagy másodlagos hasznosítását (pl. városi zöldfelületek locsolására, utak mosására). Az e célokat szolgáló komplex eszközrendszerek (általános alapelvek, műszaki és növényélettani feltételek, korlátok), valamint hazai és nemzetközi jó gyakorlatok bemutatására szolgál a Budapest Főváros Önkormányzata által kiadott Zöldinfrastruktúra füzetek sorozat

[link: <https://budapest.hu/Lapok/2022/zoldinfrastruktura-fuzetek.aspx>].

4. MINTAPROJEKT BEMUTATÁSA

4.1. VI. KERÜLETI CSENGERY UTCA

Alapadatok:

- Belvárosi lakóutca
- Aradi utca – Podmaniczky utca közötti szakasz
- 420 fm. tervezési hossz
- 2 csomópont

6. ábra: A vizsgált utcaszakasz és csomópontjai

Meglévő állapot:

- Egyirányú útszakasz
- 50 km/h megengedett sebesség
- Kétoldali parkolás, keskeny járdák
- Tönkrement kockakőburkolat
- Fásítatlan (csak planténerek vannak) és zöldfelület nélküli
- Utcabútorok hiánya

Tervezett állapot:

- Egyirányú útszakasz, kétirányú kerékpározhatóság
- Tempo 30-as zóna, szintben kiemelt csomópontok
- Rendezett parkolás, koncentrált rakodóhelyek,
- Új aszfalt útpálya és térkőburkolatú járda
- Új fasor és zöldfelületek
- Új utcabútorok (pad, kerékpártámasz, ivókút)

Pontszámok alakulása az *Egészséges utcák* szempontrendszer szerint:

1. Gépjárművek megengedett sebessége

Cél: zajterhelés csökkentése, a balesetek megelőzése, gyaloglás, kerékpározás komfortjának növelése.

- **megengedett legnagyobb sebesség** kerül figyelembevételre
- az értékelt útszakasz **teljes hosszában azonosnak kell lennie**
- amennyiben rendszeres gépjármű forgalom nincsen, vagy megszűnik **3 pontot kap**

Meglévő állapot	
Normál forgalomszabályozás, 50 km/óra sebességhatárral	0 pont
Tervezett állapot	
Tempo 30 zóna	2 pont

2. Gépjárműforgalom nagysága

Cél: zajterhelés és a légszennyezés csökkentése, a balesetek megelőzése, gyaloglás, kerékpározás komfortjának növelése.

- reggeli időszak **legnagyobb forgalmú órára** kell meghatározni forgalomszámlálással / becsléssel (irányonként összeadva)
- elektromos robogók és kerékpárok **nem számítandók be**
- az értékelt útszakasz különböző pontjain a jelenlegi **forgalom értéke közel azonos** kell legyen (maximum 30% eltérés)

Meglévő állapot	
182 E/óra	3 pont
Tervezett állapot	
182 E/óra (nem várható változás)	3 pont

3. Kerékpáros közlekedés biztosítása a kereszteződésekben

Cél: biztonságos, komfortos kerékpározás feltételeinek biztosítása

- leggyengébb csomópont alapján kell értékelni
- főút/gyűjtőút esetében a gépjármű forgalomtól való fizikai elválasztás a cél
- lakóút esetében a kerékpárosok haladási sebességével zajló közös forgalom megteremtése a cél

Meglévő állapot		
Normál	forgalomszabályozás, 50km/óra sebességhatárral.	0 pont
Tervezett állapot		
	Tempo 30 zóna, de R=8 m a hulladékszállítás miatt.	1 pont

4. Gyalogos keresztezés a csatlakozó parkolók bejáratában és kis forgalmú mellékutcák torkolatában

Cél: utcán belül a biztonságos, komfortos **hossz irányú gyaloglás** és kisebb mértékben a kerékpározás feltételeinek biztosítása

Meglévő állapot		
Parkolók, behajtók	bejárata küszöbszerűen megemelt, R< 6 m	2 pont
Tervezett állapot		
Parkoló	bejárata küszöbszerűen megemelt, R< 6 m és Tempo 30 zóna	3 pont

7. ábra: Bejáratok jelenlegi állapota

5. Gyalogos keresztezés biztosítása csomópontok közötti szakaszon (folyópálya szakasz)

Cél: utcán belül a biztonságos, komfortos keresztirányú gyaloglás feltételeinek biztosítás

Meglévő állapot	
A lakóút kiemelt szegéllyel rendelkezik és nincsen kijelölt gyalogos átkelő.	0 pont
Tervezett állapot	
A kritériumok szempontjából nincs változás (kiemelt szegély és nincs gyalogátkelő)	0 pont

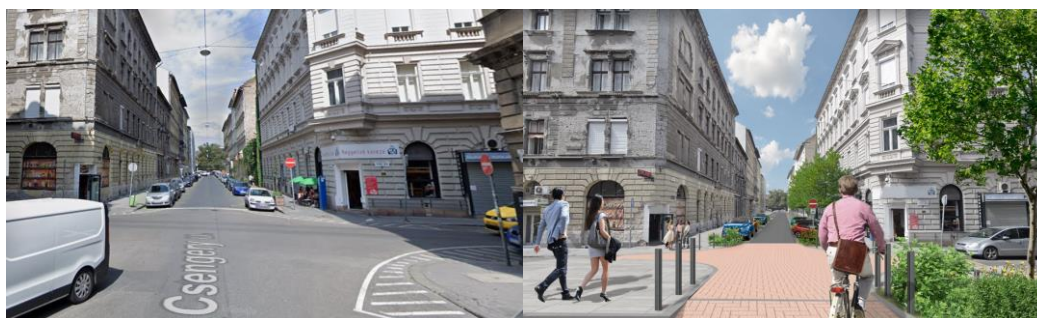

8. ábra: Folyópálya szakasz a jelenlegi és a tervezett állapotban.

6. Gyalogos keresztezés biztosítása csomópontokban

Cél: az utca **más utcákkal alkotott csomópontjaiban** a biztonságos, komfortos gyalogos átkelés lehetőségének biztosítása

Meglévő állapot	
Normál forgalomszabályozás, 50 km/óra sebességhatárral, de minden szegély le van süllyesztve.	1 pont
Tervezett állapot	
A csomópontok területe küszöbszerűen megemelésre kerül.	3 pont

9. ábra: Csomópontok az utcában jelenlegi és tervezett állapotban

7. Akadálymentesség, esélyegyenlőség biztosítása

Cél: a látássérült emberek számára biztonságos átkelési lehetőség biztosítása a gépjárműforgalom keresztezési pontjaiban

- magán- és közúti keresztezések egyaránt vizsgálandók
- a leggyengébb csomópont alapján kell értékelni
- ha nincs gépjárműforgalom 3 pont adható

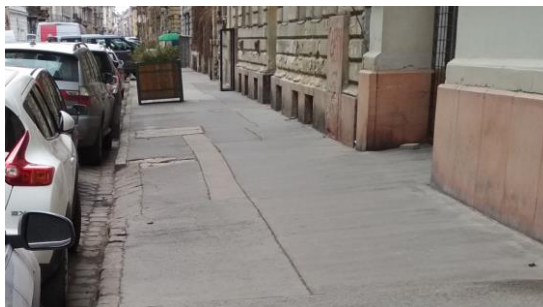
Meglévő állapot	
Jelenleg nincsen semmilyen taktilis elem a keresztezésekben.	0 pont
Tervezett állapot	
Minden csomópontban jelzőkő tervezett (rávezető kő nem).	2 pont

8. A járda felületének minősége

Cél: biztonságos (csúszás és botlás mentes) járófelület biztosítása a gyalogosok számára, továbbá a mozgást segítő eszközök (pl. babakocsik, kerekesszékek) akadálytalan használatának biztosítása

- legrosszabb járda helyszín alapján kell értékelni
- figyelembe veendő: botlásvesélyt jelentő **szintkülönbség** (pl. repedés, elmozdult elemek), a kényelmes haladást rontó **hullámosság** (pl. megemelkedett fagyökerek), az elesést eredményező **burkolati hiány** és **csúszósság** (keresztirányú esés)
- **0 pont jár:** ha a járda lépcsővel tagolt, vagy ha a járda keresztirányú esése >3 %

Meglévő állapot	
Meglévő öntött aszfalt járda, számos kisebb hibával.	1 pont
Tervezett állapot	
Teljesen új térkő burkolatú járda épül.	3 pont

10. ábra: Járda állapota

9. Gyalogos közlekedés helyigénye

Cél: a gyalogosforgalom nagyságára méretezett, akadályoktól, utcabútoroktól mentes gyalogos keresztmetszet (járda) biztosítása.

- a teljes utcaszakasz legrosszabbul teljesítő helyét kell értékelni
- a járda szélét érintő biztonsági és berendezési sáv szélessége beszámítható, amennyiben a gyalogosok számára akadály nélkül járható
- amennyiben a járda egy részén a szabad szélesség nem éri el a 1,5 m-t, de van úti cél, csak 0 pontot kaphat.

11. ábra: Ideális gyalogosfelület biztosítása

Meglévő állapot

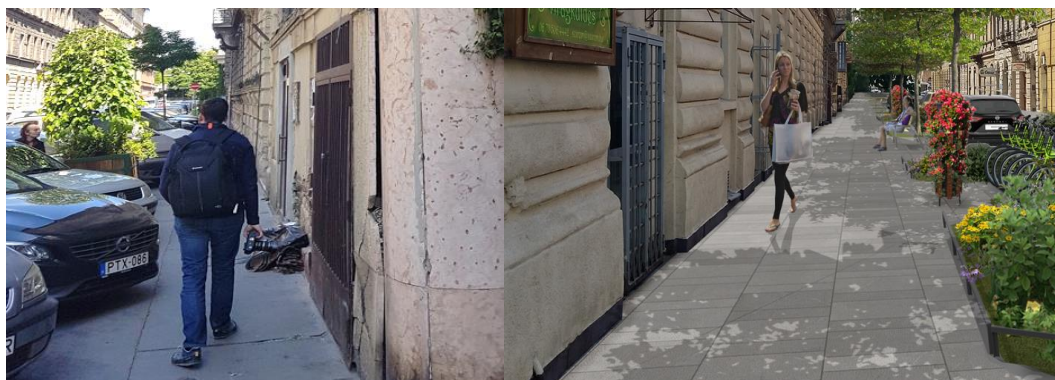
Egyes járdaszakaszokon a használható keresztmetszet nem éri el a 1,5 métert

0 pont

Tervezett állapot

A legkisebb gyalogos keresztmetszet egyik oldalon 1,8 m, a másik oldalon 2,00 m.

1 pont

12. ábra: Járdaszélesség a jelenlegi és a tervezett állapotban

10. Útburkolat minősége

Cél: gépjárművek, kerékpárok, úttesten átkelők stb. számára megfelelő közlekedőfelület a biztonságos haladás és megállás + a zajterhelés (légszennyezés) csökkentése érdekében.

- legrosszabb út helyszín alapján kell értékelni
- figyelembe veendő: a zajterhelést fokozó **szintkülönbség** (repedés, egymáshoz képest elmozdult elemek), **a kényelmes utazást rontó hullámosság, a burkolathiány** (kátyú) és az **elmozduló aknafedelelek**
- a nagykockakő és a kiskockakő burkolatok **0 pontot kapnak**
- **ha nincs gépjárműforgalom** akkor a 8. mérőszámmal azonos pontot kell adni

Meglévő állapot	
Tönkrement nagykockakő burkolat.	0 pont
Tervezett állapot	
Új aszfalt burkolat.	3 pont

13. ábra: Útburkolat minősége

11. Kerékpározás helyigénye

Cél: jól, biztonságosan kerékpározható közúthálózat megteremtése, a kerékpáros forgalom arányának növelése

Meglévő állapot			
Normál	forgalomszabályozás,	50km/óra	0 pont
sebességhatárral,	egy irányú	kerékpáros	
közlekedés biztosított.			
Tervezett állapot			
Tempo 30 zóna, irányonként a sávszélesség nem haladja meg a 3,0 m-t, két irányú kerékpáros közlekedés biztosított.			2 pont

12. Közterületi kerékpártárolók

Cél: kerékpározás általánossá válásához az utazás kezdő és végpontján a kerékpárok tárolásának biztosítása.

Meglévő állapot	
Nem található kerékpártámasz.	0 pont
Tervezett állapot	
420 m útszakaszon 11 db kerékpártámasz (2,6 db/100 m), de köztük lévő legkisebb távolság >100 m	0 pont

13. Ülőhelyek

Cél: komfortos lehetőség pihenés, várakozás, találkozás stb. számára.

- ülőhelyek közötti **leghosszabb távolság alapján** kell értékelni
- **beszámíthatók:** közterületi padok, buszmegálló nyilvános ülőhelyei, közterületen kialakított lépcsők és alacsony támfalak
- **nem számíthatók be:** a vendéglátóhelyek szabadtéri ülőhelyei, magánterületen kialakított lépcsők és alacsony támfalak, a tönkrement padok

Meglévő állapot	
Nem található pad, vagy egyéb beszámítható ülőhely.	0 pont
Tervezett állapot	
4 db pad tervezett, padok közötti legnagyobb távolság: ~140 m	2 pont

14. ábra: Utcabútorok hiánya

14. Közvilágítás

Cél: sötétedés után is biztonságos, egyenletesen megvilágított gyalogos felületek

- meglévő állapot felméréséhez helyszíni bejárás alapján kell azonosítani a legsötétebb járda felületet
- az utca teljes hosszában a kivilágított gyalogos úttek arányát kell értékelni, nem pedig a leggyengébb pontot

Meglévő állapot	
Épületek között, úttengely felett átfeszített lámpatestek, a megvilágítottság mindkét oldalon egyenetlen	2 pont
Tervezett állapot	
Közvilágítási hálózat kialakítása nem változik.	2 pont

15. Fák

Cél: árnyékolás, komfortnövelés, vonzóbb, pihentetőbb utcakép

- **kétféle** számítási lehetőség
- az utcaszakasz **teljes hossza** alapján kell pontozni
- **csak közterületi** faállomány vehető figyelembe
- szabvány szerinti ültetőközeggel kialakított, legalább közepes lombkorona-méretű faegyedek

Meglévő állapot	
Nincs beszámítható fasor (csak dézsás fák)	0 pont
Tervezett állapot	
Utca szélessége: 14,4-14,95 m, egy oldali fasor tervezett (SFR)	2 pont

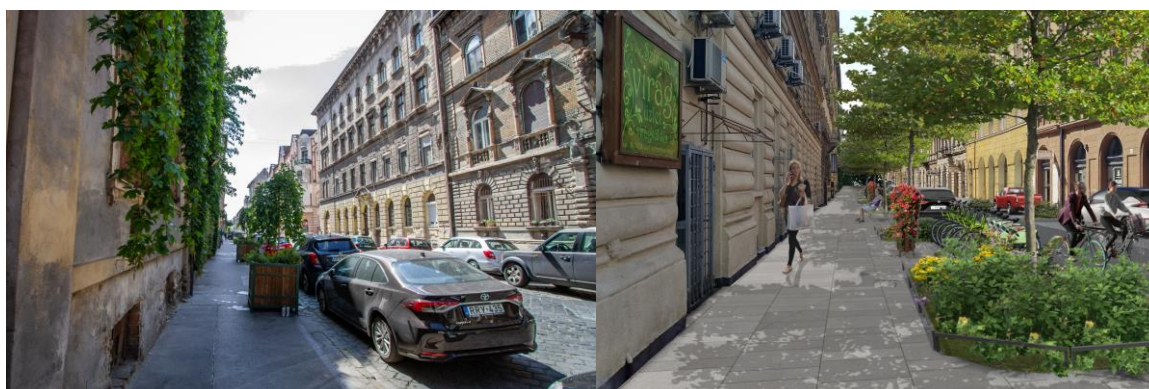
15. ábra: Fasor hiánya az utcában

16. Zöldinfrastruktúra

Cél: vonzóbb, pihentetőbb utcakép, városi élőhelyek, csapadékvíz visszatartás

- **főút/gyűjtőút:** 100 méterenként elhelyezett zöldinfrastruktúra elemek db száma alapján értékelt
- **lakóút:** zöldfelületi arány (%) mértéke alapján értékelt
- **beszámítható elemek:** talajszintű zöldfelületek, kiemelt ágyások, esőkertek, zöldfalak, ha > 2 m² (planténerek nem beszámítható)
- **magánterületek zöldfelületei nem** számíthatók be

Meglévő állapot	
Nincs beszámítható zöldfelület (csak dézsás fák)	0 pont
Tervezett állapot	
Zöldfelületek tervezett aránya: 7,1% (465 m ² /6550 m ²)	2 pont

16. ábra: Zöldinfrastruktúra a jelenlegi és a tervezett állapotban

17. Ivóutak

Cél: komfortosabb gyaloglás, időtöltés a nyári hőségidőszakokban

- **belvárosban szigorúbb követelmények**
- közterületi ivóutak közötti **leghosszabb távolságot** kell figyelembe venni

Meglévő állapot	
Nincs ivókút	0 pont
Tervezett állapot	
Ivókutak közötti legnagyobb távolság 250,4 m	1 pont

18. Csapadékvíz elvezetése, hasznosítása

Cél: a csapadékvizek helyben tartása és/vagy másodlagos hasznosítása - fenntarthatóság, valamint a klímahatások elleni védekezés érdekében

- **felületnagyságok alapján számítható** az eszközben (burkolatok, zöldfelületek)
- **határoló épületek tetőfelületeiről származó csapadékokat nem kell beszámítani**
- **szikkasztókapacitások is beszámítandók** (pl. szikkasztóárok, szikkasztóblokk)

Meglévő állapot	
Az utcaszakaszon a keletkező csapadékvíz jelenlegi visszatartása 21 %-os	1 pont
Tervezett állapot	
Az utcaszakaszon a keletkező csapadékvíz visszatartása tervezett állapotban 28 %-os	1 pont

Valamennyi szempont lepontozása után megkapjuk az eredményt, ami tartalmazza a vizsgált utcára vonatkozó kritériumok összesítését, illetve az Egészséges utcák mutatót, ami jelen esetben 19 pontról 66 pontra növekedett.

	Meglévő állapot pontszám	Tervezett állapot pontszám
Egészséges Utcák pontszám	19	66
Mindenki otthon érzi magát	19	61
Könnyű átkelni az úttesten	33	72
Vannak árnyékos és védett helyek	0	67
Van hol megállni és megpihenni	0	40
Nincs túl nagy zaj	33	89
Az emberek szívesen sétálnak és kerékpároznak	19	61
Az emberek biztonságban érzik magukat	22	64
Van mit látni és csinálni	0	58
Az emberek jól érzik magukat	19	61
Tiszta a levegő	50	83

17. ábra: Az Egészséges utcák pontszám kialakulása

IRODALOMJEGYZÉK

1. Egészséges utcák weboldal: [Egészséges utcák | Az utcák egészséges helyé tétele mindenki számára \(healthystreets.com\)](https://healthystreets.com)
2. Balogh Samu Márton (2019) Egészséges utcák – Hogyan tehetünk egy utcát egészségessé?, Járókelő Közhasznú Egyesület, Budapest
3. BFVT: Healthy Street Design Check eszköz